

Friluftsrådets holdning til: **Nye naturområder**

Hovedbudskaber

1. Friluftsrådet ønsker mere og rigere natur

Der skal være mere natur i Danmark. Ny natur bør så vidt muligt etableres, så flest mennesker får glæde af den, og så naturen bliver mere ligeligt fordelt i Danmark.

2. Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i politiske målsætninger om ny natur

Der bør som udgangspunkt være offentlig adgang til nye naturområder. Når der etableres ny natur, bør det ske under varetagelse af multifunktionelle hensyn, herunder hensyn til naturkvalitet og friluftsliv.

3. Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i forvaltning af nye naturområder

Forvaltning af nye naturområder bør ske ved varetagelse af multifunktionelle hensyn, herunder til naturkvalitet og friluftsliv.

4. Der bør være solid lokal inddragelse

Der bør være en tidlig og tæt inddragelse af relevante aktører i lokalsamfundet for at sikre lokalt ejerskab og gode løsninger.

Positionspapir om nye naturområder

Indledning

Naturen er fundamentet for friluftslivet, men naturen i Danmark har begrænset plads og er trængt af blandt andet landbrug, byer og infrastruktur. Derfor er der brug for mere og rigere natur, der kan være til gavn for friluftslivet såvel som naturen. Åben og tilgængelig natur giver gode muligheder for at opleve naturen.

Ny natur på land etableres i forskellige former, blandt andet ved at udtage lavbundsarealer, etablere vådområder, skabe nye skovområder og ved at omdanne råstofgrave til naturområder. Disse initiativer gennemføres ofte ud fra hovedhensyn til klima, vandmiljø eller biodiversitet, men der er store synergieffekter at hente, hvis rekreative hensyn tænkes ind fra start. Friluftsrådet ønsker, at nye naturområder giver bedre muligheder for friluftsliv og en mere ligelig fordeling af naturen i Danmark. Derfor har Friluftsrådet udarbejdet et positionspapir om udvikling af nye naturområder på baggrund af [Friluftsrådets naturpolitik](#) fra 2020 og [Friluftsrådets strategi 2021-2024](#).

Dette dokument vil udelukkende omhandle Friluftsrådets holdning til nye naturområder på land. Beskyttelse og forbedring af eksisterende naturområder, for eksempel gennem naturpleje er ikke genstand for nærmere behandling her, selvom det har afgørende betydning for den samlede udvikling af naturen i Danmark. Der henvises i den forbindelse til [Friluftsrådets positionspapir om friluftsliv i vildere naturområder](#).

Afgrænsning af begrebet ”nye naturområder”

Ved nye naturområder på land forstås arealer, der udlægges til natur, ofte med det hovedformål at tilgodese biodiversitets-, miljø- eller klimahensyn. Det kan være initieret af offentlige myndigheder, naturfonde, private lodsejere mv.. Nye naturområder kan for eksempel være:

- udtag af lavbundsarealer
- ekstensivering eller udtagning af landbrugsarealer af klima-, natur- eller vandmiljøhensyn
- etablering af vådområder
- nye grønne områder i forbindelse med gennemførelse af infrastrukturanlæg og etablering af grønne korridorer og stiforbindelser.
- opgivelse af tidligere råstofgrave
- privat og statslig skovrejsning
- naturarealer, der udlægges af hensyn til drikkevands- og grundvandsbeskyttelse.
- nye grønne områder, der indgår som en naturlig forsinkelse ved store regnmængder eller som naturlig kystbeskyttelse til forebyggelse af oversvømmelser
- nye grønne områder i byer

I nogle tilfælde vil tidligere produktion ophøre og i andre tilfælde vil der fortsat være eksempelvis skov- eller landbrugsproduktion på arealerne. Naturkvaliteten i nye naturområder kan variere og i mange tilfælde forbedres over tid for eksempel i takt med at nye arter spredes til tidligere produktionsarealer.

1. Friluftsrådet ønsker mere og rigere natur

Der skal være mere og rigere natur i Danmark. Ny natur bør så vidt muligt etableres, så flest mennesker får glæde af den, og så naturen bliver mere ligeligt fordelt i Danmark.

Størstedelen af Danmarks areal består af landbrug, byer og infrastruktur. Det efterlader begrænset plads til naturen, der er forudsætningen for et godt og varieret friluftsliv. Manglen på plads til natur er en udfordring for sårbare naturområder, giver færre muligheder for friluftsliv og skaber større pres på de resterende naturområder. Der er derfor behov for at skabe mere og rigere natur i Danmark. I Friluftsrådets naturpolitik indgår et overordnet mål om markant at øge naturarealet i Danmark.

Ny natur etableres ofte for at styrke biodiversiteten, sikre drikkevandet, begrænse kvælstofudledningen, reducere CO₂-udslippet og forebygge oversvømmelser af byer og landskaber. Friluftsrådet lægger vægt på, at ny natur også forbedrer befolkningens muligheder for friluftsliv.

Nye naturområder bør placeres, så flest mennesker får glæde af den, og så der bliver skabt en mere ligelig fordeling af naturen i Danmark. I Danmark er der stor forskel på, hvor langt man har til naturen, alt efter hvor i landet man bor. Nærhed til naturen er afgørende for, hvor meget man bruger naturen. Den ulige fordeling af natur er dermed med til at give befolkningen ulige muligheder for at bruge naturen og nyde godt af de mange gode effekter, der følger med, for eksempel i forhold til sundhed og livskvalitet. Derfor bør det også være en prioritet at etablere ny natur i de områder af landet, hvor der er lidt eller ingen natur.

Det bør også være en prioritet at etablere nye naturområder tæt på byerne. Der er behov for flere bynære naturområder, der kan forbedre muligheder for friluftsliv, herunder i særdeleshed for børn og unge. I den forbindelse er det vigtigt, at kommuner indtænker naturvejledning for at få integreret lokale grønne områder i skole- og institutionsområdet.

For at skabe bedre sammenhæng i naturen bør ny natur så vidt muligt etableres i tilknytning til allerede eksisterende natur, så der for eksempel kan skabes større sammenhængende naturområder eller korridorer mellem eksisterende naturområder til gavn for natur og friluftsliv. Det kan med fordel ske ved at sammentænke etablering af nye naturområder med kommunal planlægning for ny natur.

Der hvor der etableres cykel- og gangstier kan disse anlægges med ekstra bredde med bevoksning, som fungerer som biodiversitetskorrider. Der bør særskilt i landbrugslandet arbejdes for at skabe ny natur i tilknytning til eksisterende læhegn og bevoksninger langs vandløb med henblik på, at det kan bidrage til at beskytte de eksisterende biotoper og understøtte friluftsmulighederne.

Klimasikring og kystbeskyttelse bør i vidt omfang ske gennem brug af naturbaserede løsninger, der både bidrager til mere natur og skaber bedre muligheder for friluftsliv.

2. Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i politiske målsætninger ved etablering af ny natur

Der bør som udgangspunkt være offentlig adgang til nye naturområder. Når der etableres ny natur, bør det ske under varetagelse af multifunktionelle hensyn, herunder hensyn til naturkvalitet og friluftsliv.

Etablering af ny natur bør ske ved varetagelse af multifunktionelle hensyn, herunder hensyn til naturkvalitet og friluftsliv.

Der bør ved etablering af ny natur skabes gode adgangsforhold, rekreativ infrastruktur og naturvejledning og anden formidling, der gør området tilgængeligt for forskellige friluftsudøvere, herunder børn og unge, personer med handicap og andre grupper med særlige behov. Hvor der skal tages særlige hensyn til sårbar natur i et naturområde, kan myndighederne efter en konkret faglig vurdering beslutte, at der skal være visse begrænsninger af adgangen til området.

Der bør afsættes midler til rekreativ infrastruktur og andre rekreative tiltag i forbindelse med etablering af nye naturområder. Der bør for eksempel være mulighed for, at landbrugsstøtte, der anvendes til etablering af ny natur, kan bruges til både at tilgodese hensyn til natur og friluftsliv.

Baggrund

En række forhold har betydning for etablering af nye naturområder i de kommende år. Der kan blandt andet peges på følgende:

- Landbrugsaftale fra 2021, der blandt andet indeholder en ambition om at udtage 100.000 ha lavbundsarealer, og hvor der er afsat midler til privat skovrejsning frem til 2030.
- Nye krav og muligheder inden for landbrugspolitikken (CAP-planen) vil betyde mere natur i landbrugslandet.
- Klimaskovfond lanceret i 2020, der skal plante nye skove og udtage klimabelastende lavbundsgrunde i Danmark.
- Forberedelse og gennemførelse af klimasikringstiltag, ofte kommunalt styret, rundt omkring i landet.
- Løbende etablering af bynær skov af staten i samarbejde med særligt kommuner og forsyningsselskaber.
- Danmarks nationale skovprogram fra 2018, hvor der er et langsigtet mål om, at skovlandskaber dækker 20-25 pct. af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede
- Kommunal udpegning af eksisterende og potentielle naturområder i et samlet Grønt Danmarkskort, så der gradvist skabes større og mere sammenhængende naturområder.

3. Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i forvaltning af nye naturområder

Forvaltning af nye naturområder bør ske ved varetagelse af multifunktionelle hensyn, herunder til naturkvalitet og friluftsliv.

Der bør sikres løbende vedligehold af rekreativ infrastruktur i området, for eksempel stier og faciliteter til friluftsliv. Desuden bør der sikres løbende naturpleje, der kan bidrage til at nye naturområder gradvist udvikler et rigere naturindhold, der understøtter et mangfoldigt friluftsliv og bidrager til at skabe mere sammenhæng i naturen

Der bør ved etableringen af ny natur tages stilling til, om der skal gælde særlige regler for friluftsliv i den efterfølgende forvaltning af områderne, eventuelt ved tinglysning.

Forvaltningen af nye naturområder bør baseres på intelligent fysisk planlægning. Intelligent fysisk planlægning er et redskab, der kan styrke friluftslivets muligheder for at færdes og opholde sig i naturen og samtidig kanalisere aktiviteter uden om mere sårbare naturområder. Det kan for eksempel være ved at tilrettelægge rekreativ infrastruktur, så færdsel i områderne ikke skader sårbar natur, og så der i øvrigt tages højde for både natur- og friluftshensyn. Der bør desuden følges op på, hvordan natur og friluftsliv i områderne udvikler sig, så der gennem en adaptiv tilgang løbende kan foretages justeringer i forvaltningen i takt med, at der opnås erfaringer med, hvordan forskellige hensyn tilgodeses i områderne.

4. Der bør være solid lokal inddragelse

Der bør være en tidlig og tæt inddragelse af relevante aktører i lokalsamfundet for at sikre lokalt ejerskab og gode løsninger.

Friluftrådet mener, at der bør sikres gode rammer for lokal inddragelse, når der etableres nye naturområder, så man sikrer en aktiv deltagelse blandt et bredt udsnit af lokale aktører.

Ved etablering af ny natur bør der være en inddragelse af blandt andet lokale borgere, lodsejere, lokale foreninger, organiserede og uorganiserede friluftsliv aktive tidligt i processen. Det er afgørende for at skabe lokal opbakning, at der skabes rammer og forudsætninger for aktiv deltagelse og medindflydelse, både ved valg af placering og efterfølgende drift af nye naturområder.

Inddragelse af relevante lokale aktører i etablering og forvaltning af nye naturområder kan bidrage til at skabe lokalt ejerskab til området og til at finde de bedste løsninger for, hvordan flere interesser forenes (multifunktionelle løsninger).

Positionspapir om nye naturområder

Opmærksomhedspunkter til lokale friluftsråd

De kommende år vil der opstå mange muligheder for at indgå i processer omkring etablering af nye naturområder. Her kan de lokale friluftsråd spille en vigtig rolle i at fremme naturkvalitet og muligheder for friluftsliv på disse arealer. De lokale friluftsråd kan være opmærksomme på følgende punkter:

Friluftsrådet ønsker mere og rigere natur

- Vær opmærksom på lokale processer, der går forud for etablering af ny og mere natur. Det kan for eksempel være kommunal planlægning for skovrejsning eller kystsikring.
- Ny natur bør så vidt muligt placeres i områder, hvor der er lidt eller ingen natur, i nærheden af byerne eller i tilknytning til eksisterende natur.
- Ved tiltag for klimasikring og kystbeskyttelse: Der bør ses på muligheder for naturbaserede løsninger, der ud over klimasikring også bidrager til mere natur og friluftsliv.

Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i politiske målsætninger ved etablering af ny natur

- Vær opmærksom på, om der er taget hensyn til friluftsliv i placeringen af nye naturområder.
- Der bør så vidt muligt være offentlig adgang til nye naturområder.
- Vær opmærksom på, om der er indtænkt adgangsforhold, faciliteter og rekreativ infrastruktur, der giver tilgængelighed for forskellige friluftsudøvere, herunder børn og unge og personer med handicap.
- Der bør afsættes penge til nye faciliteter og rekreativ infrastruktur.

Hensyn til naturkvalitet og friluftsliv bør indgå i forvaltning af nye naturområder

- Vær opmærksom på, om der er lagt en plan for den efterfølgende forvaltning af nye naturområdet, der tilgodeser natur- og friluftsliv. Den kan blandt andet omfatte formidlingstiltag, løbende naturpleje og vedligeholdelse af faciliteter samt rekreativ infrastruktur som f.eks. stier.
- Hvis der udsættes dyr i de nye naturområder, skal der være opmærksomhed på, at det kan give udfordringer for friluftslivet, blandt andet for det organiserede friluftsliv med børn og unge. Vær i den forbindelse opmærksom på, om der udsættes dyr, der er forenelige med friluftsliv i områderne, og om der sikres let og fleksibel adgang til områderne for forskellige brugergrupper.
- Vær opmærksom på, om der kan være behov for særlige regler for friluftsliv i forvaltningen af nye naturområder og eventuel tinglysning heraf.
- Der bør ske opfølgning på udviklingen i natur og friluftsliv og løbende tilpasning af forvaltningen i området.

Der bør være solid lokal inddragelse

- Vær opmærksom på, om der er skabt de fornødne rammer og forudsætninger for tidlig og reel inddragelse af et bredt udsnit af lokale aktører ved placering og forvaltning af nye naturområder.
- Søg løsninger, der tilgodeser flere hensyn og bidrager til at skabe lokal opbakning til etablering af nye naturområder.
- Vær opmærksom på muligheder for samarbejde med eksempelvis statslige myndigheder, kommuner, lodsejerforeninger, landbrugsorganisationer og andre interesseorganisationer, som det kan være relevante at have dialog med om nye mulige projektiltag. Det kan i en række tilfælde være hensigtsmæssigt at indgå i partnerskaber, hvor kommunen inddrages.